

Újabb adatok dr. Kálnoki Bedő Albert országos főerdőmester életéhez II.

Ki volt Bedő Albert felesége és hová tűnt el Ásotthalomról Bedő Lajos?

Bedő Albert egyik jó tollú életrajzírója¹ úgy tudta: „A cseperedő fiúcska a tanulást Székelykeresztúron kezdte el, majd Kolozsvárott, az egykor Apáczai Csere János által alapított főgimnáziumban folytatta. Ott is érettségizett 1858-ban. Ezt követően két évig teológiát és jogot hallgatott.

Az irodalomban találunk utalást arra, hogy jogi tanulmányai után az erdélyi főkormányshéknél és a marosvásárhelyi táblánál dolgozott. Az időkorlátokat figyelembe véve ez azonban, ha így is volt, csak egészen rövid epizód lehetett az életében. Mert 1860-ban (talán az ösztöndíj reményében) beiratkozott a selmeci [selmechányi] Bányászati és Erdészeti Akadémia erdőmérnöki szakára. Tanulmányait 1864-ben kitüntetéssel bevégezte, 358/1864. főkönyvi szám alatt az ezt bizonyító abszolutóriumot (végbizonyítványt) megkapta. Majd – az akkori szabályoknak megfelelően – két-éves kötelező gyakorlat és az államvizsga sikeres letétele után 1866-ban megkapta az erdőmérnöki oklevelet.”

Az idézett szakaszban alighanem akadnak tévedések. A neves országos főerdőmester ugyanis egy aktív, nem is akármilyen unitárius lelkész fia volt, aki elvben járhatott volna ugyan akár a kolozsvári Református Kollégiumba (kolozsvári ev. ref. főtanoda) is, de csak a kolozsvári unitárius kollégiumi tanulmányai befejezése után, előbbi tanintézet jogi kurzusára (Felsőtanoda, 2 éves jogászképzés). Mert nehezen hihető, hogy édesapja, id. Bedő Lajos, áldását adta volna ahhoz, hogy aktív unitárius lelkészként Albert fia református környezetben nevelkedjék.

A Wikipedia Bedő Albert szócikkének írója, Kozák Péter, a székelykeresztúri és kolozsvári unitárius tanintézeteket, kollégiumokat (az unitárius vallásközönség iskolái: Székelykeresztúri Középtanoda, Kolozsvári Főtanoda) említi tanulmányainak helyszínéül. Rövid ideig teológiai stúdiumokat is ott folytatott.²

A kolozsvári Unitárius Kollégium Iskolai Igazgatósági jegyzőkönyvében foglaltak³ Kozák Pétert igazolják. Az alábbiakról tudósítanak: „Hatodik ülés. 1860. Martz. [március] 16[-án]. [...] 26. Igazgató tanár Kovács Antal a'fia [atyánkfial] előadja, hogy az érettségi vizsgálat megtartásáról intézkedni kellene, an[nyival] is inkább, mert a VIII ik gimnasiális osztályból a következő tanulók: [...] Bedő Albert [...] az iskola igazgatóságához fordultak beadott kérelmekben az iránt,

hogy az iskola év végével érettségi vizsgálat letételére bocsátassanak. [...] A folyamodó tanulókat illetőleg [illetően] az isk[olai] igazgatóság mindnyájoknak megengedi, hogy vizsgálatot álljanak, teljes remén[nyel] lévén, hogy nagyobb része igen jó sikerrel, a többiek is a kívánalmaknak megfelelőleg állandják ki.”⁴

Bedő Albert tehát a Kolozsvári Unitárius Kollégiumban fejezte be „a VIII. gimnasiális” osztály diájkaként középfokú tanulmányait, és ott érettségizett.

Selmechányai tanulmányainak megkezdésétől a szakirodalom úgy tekint Bedő Albert életpályájára, mint amelyik egyenes vonalú egyenletes mozgással haladt a hivatás csúcsai felé, az erdészeti szaktudományok területén. Lényegében talán igaz ez, mégis volt egy pillanat a pályakezdő életében, amikor megbicsaklani látszott az idillikus erdőmérnöki karrier. Az történt ugyanis, hogy az akadémiát végzett fiatalember nem talált olyan állásra, amelyik megélhetést biztosított volna számára.

16. Püspök Főtanács Kriza János ir jelenti, hogy mintán a múlt Főtanács gyűlésben, Tordai Középtanodánál egyik tanári állomájanál betöltésére megválasztott ifjú Bedő Albert az állomást – a mint ezt a nagyobb illetékes leveleiből láthatni el nem fogadta, s a tárgy sürgős, az állomáshoz legelőbb ideiglenes betöltéséről intézkedni kellene. Mire névve

Bedő nem fogadta el tordai tanári állását – forrás: MNL

ra, ezért Erdély felé vette az irányt. Levéllel fordult Kriza János unitárius püspökhöz és Mikó Lőrinc főtanodai tanárhoz, jelezve, hogy szívesen betöltené a Csegezi László elmenetelével megürült tordai alginmáziumi tanári állást. A Főtanács 38-1864. sz. szerint 1864. szeptember 5-én megválasztotta Bedőt második rendes tanárnak.

Benczédi Gergely így írt erről:

„Így a Csegezi elmenetelével egy tanári állomás ürességbe jöven, a főtanács 1864. szept[ember] 4-én [szeptember 5-én] tartott ülésében 38-1864. főt [főtanács] sz. [szám] a [alatt] Bedő Albertet a ki a selmeczi akadémián az erdészeti végzet s állomás nélkül lévén, Kriza püspökhez és Mikó Lőrinc tanárhoz írt magán levélben ajánlkozott – Csegezi L. [László] helyébe 38 szavazattal megválasztotta tanárnak (az első Májai I. lévén)

1864. szept. [szeptember] 17-én [szeptember 25-én] tartott Consist. [Consistórium]i ülésen 326. sz. a [alatt] a püspök jelenti, hogy Bedő Albert sürgönyileg és levélben arról értesítette, hogy a tanárságot nem fogadhatja már el, körülményei változván s az leutazásra küldött pénzt is visszaküldötte. Oct. [október] 16-án a püspök újból jelenti 378 [361] sz. a [alatt], hogy Bedő A. [Albert] Vukovárról küldött sürgönyben jelenti,

¹ Király Pál: Bedő Albert (1899 1961) élete és munkássága. Erdészeti nagyjaink arcképcsarnoka 12. Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar. Sopron, 1999. 3.

² https://hu.wikipedia.org/wiki/Bedő_Albert.

³ Magyar Unitárius Egyház Kolozsvári Gyűjtőlevéltára. Kolozsvári Unitárius Kollégium Iskolai Igazgatósági Jegyzőkönyve 1859-60 és 61-2. isk évekről 1862. júl 14-ig. 1860. március 16-i hatodik ülés. Ezen a helyen köszönöm meg Molnár Lehel unitárius lelkész, főlevéltáros úrnak, a Magyar Unitárius Egyház Kolozsvári Gyűjtőlevéltára vezetőjének a Bedő Albert-kutatásaimhoz nyújtott többszöri, mindenkor készséges segítségnyújtását.

⁴ Uo.

hogy kész elfogadni az állást. Az E. [Egyházi] K. [Képviselő] Tanács azonban, mivel a tanári állást már bérbé adta, az ideig. [ideiglenes] köztanítót beállította s a tanítás is eléhaladott, a jövő évi főtanácsig ez ügyet bevégezettnek jelenti.

1868. [1865.] aug[usztus] 27-én tartott főtanácson 3. sz. a. [alatt] Bedő Alberttel való eset eléadtván, tudásul vétetik [...]”⁵

A Kriza Jánoshoz és Mikó Lőrínchez írott levelek egyelőre nem kerültek elő, de fennmaradt az Egyházi Képviselő Tanács [a továbbiakban EKT] 1864. szeptember 25-én kelt, 327/1864. EKT számú ülésének jegyzőkönyve, amelynek a) pontja a következőket tartalmazza:

„Bedő Albert a közelebbi főtanács által tordai középiskolánk mellé rendes tanárrá lett megválasztását nem fogadván el, hogy a tanítás folyama fenn ne akadjon az E. K. Tanács addig míg a közelebbi főtanács a szóban lévő rendes tanári állomás bétöltéséről (Sic!) intézkedhetnék, tordai közép tanodánk mellé még egy köztanítónak, a szokott köztanítói fizetés mellett, a kolozsvári főtanodánkban levő teológusok közül kinevezte Benedek Áront. [...]”⁶

A Bedő Albert-kutatás elkötelezett alakja és munkása, Király Pál írta:

„Feleségének még a nevét sem ismerjük. Házasságából egy gyermek született, Bedő Béla, [...]”⁷

Köztudott, hogy a negatív információ is információ. Esetünkben sincs ez másként. A helyzet ugyanis az, hogy Bedő Albert nem a Budapesti Unitárius – akkor még Leány – Egyházközségben kötött házasságot Lachnit Ilkával (Ilona),

⁵ Benczédi Gergely: A tordai unitárius algimnázium igazgatói 1576–1888. Keresztény Magvető. 24. 1889. 1. (január–február) 25–26.; Molnár Lehel lelkész úr, a Magyar Unitárius Egyház Kolozsvári Gyűjtőlevéltárának vezetője, 2020. január 13-án és 2020. február 13-án kelt elektronikus leveleiben arról értesített, hogy Benczédi Gergely hivatkozott és részben idézett tanulmányának vonatkozó részében a jelzettek némelyike hibás. A szövegrészt mégis úgy idézem, ahogy Benczédi Gergely tanulmányában közreadta. A korrekt, valós dátumokat és iktatószámot – hogy követhető, értelmezhető legyen a javítás – közvetlenül a hibásak után [] zárójelben közlöm.

⁶ A Magyar Unitárius Egyház Kolozsvári Gyűjtőlevéltára. Az Egyházi Képviselő Tanács jegyzőkönyvei: 1864. szeptember 25-én kelt, 327/1864. EKT számú jegyzőkönyv a) pontja.

⁷ Király Pál: Bedő Albert (1899 1961) élete és munkássága. Sopron, 199. 13. p.

⁸ Budapest Főváros Levéltára. A jogszolgáltatás területi szervei. Budapesti Királyi Törvényszék iratai. Polgári peres iratok. Házassági bontóper. Lachnit Ilka, 1897: HU-BFL-VII.2.c-1897-V.0046 3-4. p.

⁹ Uo. 10. p.

¹⁰ Budapest Főváros Levéltára (BFL) A jogszolgáltatás területi szervei. Rupp Zsigmond közjegyző iratai. Kötelezvény. Jelzet: HU BFL-VII-151-1902-0281.

¹¹ Budapest Főváros Levéltára (BFL) A jogszolgáltatás területi szervei. Budapesti Központi Királyi Járásbíróság iratai. Peres és peren kívüli iratok.(VII.12.b) 1930-546011 sz.

¹² Budapest Főváros Levéltára (BFL) A jogszolgáltatás területi szervei. Lázár Ferenc közjegyző iratai. Okiratok. Közös végrendelet VII.179.a - 1924 - 0425

¹³ dr. Kálnoki Bedő Sándor ügyvéd, országgyűlési képviselő stb. és fia, dr. Kálnoki Bedő Albert miniszteri titkár (ő a rokonöcsénnek nevezett kedvezményezett) érintett a dr. Kálnoki Bedő Béla és felesége, csákányi Marx Ida közös végrendeletében, mint akire a végrendeletek halála esetén és akarata szerint az örökség száll (ha megfelel a vele szemben támasztott elvárásoknak és feltételeknek). A közös ősz pedig, Bedő István (XVII. sz.). Hogy az eltelt századok alatt hol váltak el egymástól dr. Kálnoki Bedő Béla és dr. Kálnoki Bedő Sándor, valamint fia családjai, az szorosán és kizárólag családtörténeti kérdés. A felek közös kálnoki eredete azért nem kérdőjelezhető meg, mert dr. Kálnoki Bedő Béla nagypapja, id. Bedő Lajos unitárius lelkész még ott született, felmenői is ott éltek, dr. Kálnoki Bedő Sándor és Albert fia nemességét pedig kálnoki és hodgyai előnévvel 1934-ben igazolta a belügyminiszter. Ami ezek mellett igazán „perdöntő”, az a rokon-ságtudat, hagyomány és az eleven kapcsolat(ok) ápolása.

hanem, ahogy azt a forrás megörökítette „[Buda]lpesten, a [Buda]lpesti ev. ref. [evangélikus-református = református] egyház lelkésze előtt”, 1873. június 4-én.⁸ Ugyanebből az iratból derült ki az is, hogy Bedő Albert fiának, Kálnoki Bedő Bélának Lachnit Ilka volt az édesanyja.

A Budapesti Királyi Törvényszék 1897. június 8-án mondta ki dr. Kálnoki Bedő Albert és Lachnit Ilka (Ilona) házassági kötelékének felbontását. A döntést a Budapesti Királyi Ítéltáblát követően a Magyar Királyi Curia 1897. szeptember 9-én kelt, 4816/1897. C számú legfelsőbb ítéletével helybenhagyta.⁹

Lachnit Ilka (Ilona) nevét néhány évvel később, 1902-ben, már Földi János főerdőtanácsos feleségéeként említi egy másik irat. Ekkor és máskor is úgy, hogy „Földi Jánosné, előbb Bedő Albertné, kálnoki.”¹⁰ Nevezett 1930. április 1-jén Földi János feleségéeként özvegyült meg.¹¹

Bedő Albert és Lachnit Ilka 1874. november 4-én, Budapestben született, jogot végzett Béla fia, kétszer nősült.

Első feleségével, br. Máriássy Eszterrel (Kassa, 1880. 8. 10. – Szepescsütörtök, 1959. 10. 27.) 1899. január 9-én, a Budapest V. (VII.?) kerületi állami anyakönyvvezető előtt kötöttek házasságot. A köteléket hatályosan a Budapesti Királyi Törvényszék V 117/1903. gyűjtő/alap és 13812/1903. iktatószám, 1903. május 5-én, Kálnoki Bedő Béla alperes hibájából bontotta fel. Házasságukból gyermek nem született.

Felperes feleség azzal érvelt, hogy őt a férje, 1901. augusztus 19-én, szándékosan és jogos ok nélkül elhagyta és hozzá többé vissza nem tért.

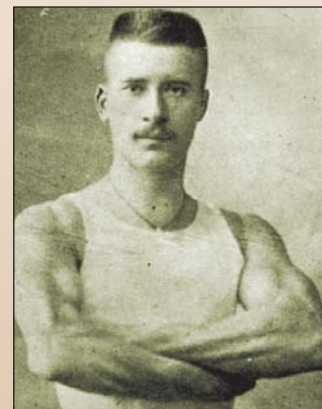
Második feleségével, csákányi Marx Idával, Budapestben, az V–VI. kerületi anyakönyvi hivatalban, 1908. május 11-én házasodtak össze. A két házasság közötti időben Bedő Béla hosszabb időt töltött Afrikában. Élményeit *Idegen világból* című elbeszéléskötetében örökítette meg (1910.).

Pályarajza nem ennek az írásnak a tárgya. Arra azonban szükséges kitérni, hogy a gyermekáldásra, örökösre vágyakozó házaspár, mert gyermekük nem született, egy idő elteltével közös végrendelet készítésére határozta el magát.¹²

E végrendelet szerint:

„[...] minden névvel nevezendő vagyonunkat örökölje szeretett rokonöcsénk, dr. Kálnoki Bedő Albert (a Kálnoki Bedő Sándor és Debreczeni Nagy Gizella fia) jelenleg budapesti lakos.

Ha dr. Kálnoki Bedő Albert örökösünk az örökségmegszerzése után törvényes fiúgyermek hátrahagyása nélkül halna el, úgy örökölje utána vagyonunkat fiúsítandó legidősebb leánya, és ha általán törvényes gyermek hátrahagyása nélkül halna el, akkor utána örökölje vagyonunkat a Kálnoki Bedő István közös őszünk ágyékából leszármazott legközelebbi eső fiúrokonunk,¹³ mindig szemelőtt tarva azt, hogy a vagyon egy

kálnoki Bedő Albert 1881-ben és fia kálnoki Bedő Béla

kézbe és lehetőleg a legidősebb fiú kezében maradjon, mert célunk az, hogy a Kálnoki Bedő család fenmaradásához és felvirágzásához minden erőnkkel hozzájáruljunk.”

A közös végrendelet 425/1924. számon, 1924. március 15-én kelt.

Mielőtt azonban folytatnánk a történetet, ki kell térnünk az örökhatóság azon óhajára, hogy birtokukon, galgagyörki udvarházuk közelében, családi kriptá épüljön. Azért, hogy az a csonka Magyarországon élő Bedők végső nyughelyeül szolgáljon. Kívánságuk volt még, hogy helyezték el az építményben a Stróbl Alajos által megmintázott dr. Kálnoki Bedő Albert volt államtitkár, országos főerdőmester szobrát, amelynek címe: *Erdő törvény*.

Ennek a szobornak későbbi felbukkanása Sopronban, a hagyaték sorsának, ügyének megvilágításában nyújthat segítséget (értelmezhetővé téve az amúgy nehezen követhető eseményeket). Het a közjegyző a közös végrendelet felzetére az alábbiakat jegyezte fel: „Ez a közös végrendelet a 176/1931. ügyszámú közjegyzői okirattal visszavonattott. Budapest, 1931. március 14-én. Dr. Lázár Ferenc közjegyző”¹⁴

Okkal merül fel tehát a kérdés, vajon miért? Mi történhetett, hogy a hagyatkozók a végrendeletüket visszavonták? Er-

re a kérdésre egyelőre nem adható megnyugtató válasz, csak azt tudjuk bizonyosan, hogy a szobrot özv. dr. Kálnoki Bedő Sándoré, Debreczeni Nagy Gizella,¹⁵ Budapest VIII., Krúdy Gyula u. 12. sz. alatti lakos ajándékozta végül a soproni Erdészeti- és Faipari Egyetemnek, röviddel halála előtt.

Az adományozás híret dr. Gál János tanszékvezető egyetemi tanár az alábbiak szerint jelentette az Erdészeti- és Faipari Egyetem tanácsának, 1965. október 27-én tartott ülésén:

„Tisztelt Egyetemi Tanács! Az Erdészeti és Faipari Egyetem Tanácsának mai ülését megnyitom. [...] Tanácsülésünk napirendje előtt a szakmai kiválóságnak kijáró tisztelettel emlékezzünk meg kálnoki Bedő Albertről, akinek szobrát ebből az alkalomból tanácsstermünkben helyeztük el. Ez a szobor egy nemes ajándékozó özv. dr. Bedő Sándorné ajándéka, az elmúlt napokban került egyetemünk tulajdonába. Ebben a körben felesleges hosszasan ismertetnem Bedő Albert munkásságát. Mindenki tudja, hogy kálnoki Bedő Albert a magyar erdészet egyik legkiemelkedőbb alakja, kiváló erdészpolitikus és közgazdász volt. Közismert, hogy az 1879. évi erdőtörvény megalkotása az ő nevéhez fűződik és a magyar erdészetnek, mint önálló termelési ágának a megteremtése, a bányászattól való szétválasztása, szintén az ő nevéhez fűződik. Ugyancsak Bedő Albert munkálkodott azon, hogy már az elmúlt évszázad végén megteremtődjék az önálló erdészeti felsőoktatás. Javaslatokat tett a kormánynak már akkor, hogy az erdészeti felsőoktatást Selmecbányáról helyezték át és teremtsék meg az önálló erdészeti felsőoktatást. Az Országos Erdészeti Egyesületnek is Bedő Albert volt a megszervezője, ő volt egyesületünk első főtitkára és ezt a tisztségét 1866-tól 1880-ig töltötte be. Ugyancsak ő szerkesztette 1871-től 1909-ig az Egyesület lapját, az *Erdészeti Lapokat*. A magyar erdészeti szakirodalom fejlesztésében – mint kartársai írják – az övé volt a vezérszerep. A Magyar Tudományos Akadémia első erdész levelező tagja. A kolozsvári egyetem disz doktorává avatta. Az Országos Erdészeti Egyesület a Bedő-díj alapításával 1957. november 4-én állított emléket Bedő Albert személyének és munkásságának. Az Egyetemnek adományozott szobor Stróbl Alajos szobrászművész alkotása. A szobrot 1893. március 4-én adományozták az akkori államerdészet tisztjei Bedő Albertnek abból az alkalomból, hogy állami szolgálatának 25 éves évfordulóját ünnepelte. Javasolom a Tanácsnak, hogy jegyzőkönyvi köszönetünket, elismerésünket fejezzük ki a nemes adományozónak, özv. dr. Bedő Sándornénak. A szobor méltó elhelyezéséről gondoskodjunk. A szobor avatónapságát a jövő évi vándorgyűlésünkön, 1966. augusztus első hetében tartjuk és az Országos Erdészeti Egyesülethez juttassunk el javaslatot, hogy az 1966. évi Bedő Albert-díjat e szoboravatási ünnepségen, itt a helyszínen nyújtsa át.”¹⁶ A szobrot az Egyetem botanikus kertjében leplezték le.¹⁷ A szobortörténet egy ideig még folytatódott. Egy dolog azonban bizonyos és dokumentálható: dr. Kálnoki Bedő Sándorné, született Debreczeni Nagy Gizella, de még férje és fia, dr. Kálnoki Bedő Albert sem voltak Bedő Albert országos főerdőmester leszármazottjai.¹⁸

A Magyar Távirati Iroda 1939. február 10-én, napi hírei között jelentette: „Kálnoki Bedő Béla földbirtokos, író, csütörtökön [1939. február 9.] este 6 órakor, 65 éves korában Galgagyörkön, birtokán elhunyt. Temetése vasárnap [1939. február 12.] délután 4 órakor lesz Galgagyörkön.”¹⁹

Ifjabb Bedő Lajos (id. Bedő Lajos unitárius lelkész és Jancsó Anna fia, Bedő Albert országos főerdőmester testvéröccse) jelenlegi ismereteink szerint Kobátfalván született, 1866-ban.

¹⁴ Budapest Főváros Levéltára. (BFL) A jogszolgáltatás területi szervei. Lázár Ferenc közjegyző iratai. Okiratok. Végrendelet visszavonási nyilatkozat. VII.179.a - 1931 - 0176.

¹⁵ Özv. dr. Kálnoki Bedő Sándorné, Debreczeni Nagy Gizella, Budapest VIII. Krúdy Gyula u. 12. sz. alatti lakos, 91 éves korában, 1967. július 19-én halt meg Budapesten.

¹⁶ Soproni egyetemi jegyzőkönyvek, 1873-1968. Erdészeti és Faipari Egyetem. Tanácsülések, 1962-1968. 1965. október 27-i, 1048/1965. sz. tanácsülés 1-2. p.; file:///C:/Users/kalno/Downloads/SOPRON_1962-1968__pages310-311.pdf Letöltés: 2020.07.06.

¹⁷ Uo. 1966. augusztus 25-i, 812/1966. sz. ünnepi tanácsülés.

¹⁸ Andrési Pál: Bedő szoboravatás Sopronban – 1966. In: Bedő Albert a székely erdész polihistor. Országos Erdészeti Egyesület. Szerk.: Andrésiné dr. Ambrus Ildikó et al. Budapest, 2016. 153-160. p. Itt jegyezzük meg: a Bedő családban többeket kereszteltek, neveztek Albertnek, pl. az itt szereplő, Bedő Béla – Marx Ida-féle végrendelet kedvezményezettjét.

¹⁹ Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára. Magyar Távirati Iroda. Napi hírek, 1920-1944. 1939. február 10. 34. kiadás: 16 óra 50 perc. HU_MNL_OL_K_428_a_435_1939_02_10 A híradás szövege: „MTI 34. kiadás 16 ó. 50 p. 1939. február 10. Ta-o Na/VV Halálozás Kálnoki Bedő Béla földbirtokos, író csütörtökön [február 9-én] este 6 órakor 65 éves korában Galgagyörkön birtokán elhunyt. Temetése vasárnap [február 12-én] délután 4 órakor lesz Galgagyörkön. Kálnoki Bedő Béla 1874. november 4-én született Budapesten székely primor családból. Édesatyja, Kálnoki Bedő Albert, Darányi Ignácnak, a nagy földművelésügyi miniszternek államtitkára volt. A közigazgatási pályára lépett és fiatalon liptóvármegyei főszolgabíróvá választották. 1902. februárjában Afrikába utazott és négy évig tartózkodott ott. Két ízben hatolt keresztül a Szaharán, először Tuniszból Gaziig, majd Szudánból El Goleán keresztül a Csad-tó érintésével a Földközi tengerig. Pénzügyi és közgazdasági cikkeivel megbecsülést és elismerést szerzett magának a hírlapirodalom terén is. 1909-ben Szana Tamás utódként az Uránia Tudományos Színház igazgatójává választották. A világháború kitérésékor az elsők között vonult be és egészen az összeomlásig a harmincéves nehéztűzézred kötelékében az orosz és olasz harctéren volt. Több katonai kitüntetés mellett igen sok külföldi rendjellel tüntették ki, így a francia becsületrend tisztí keresztjével és a francia szaharai vitézségi éremnek is tulajdonosa volt. A világháború után birtokára vonult vissza gazdálkodni és ott érte az olasz harctéren gáztámadás alkalmával szerzett súlyos asztmája következtében a halál.”

Az Unitárius Értesítő. 38. 1939. 3. (március) számának 34. oldalán, mások mellett, az alábbi tudósítás olvasható: „HALOTTAINK. Kálnoki Bedő Béla földbirtokos és író Galgagyörkön 65 éves korában elhunyt. Február 13-án [hétfő] temették el Galgagyörkön [...]”, az Unitárius Egyház szertartása szerint.

Stróbl Alajos Erdőtörvény című szobrának egy részlete

Nem Recsenyédén.²⁰ Hogy az év melyik hónapjában és napján, azt egyelőre nem tudjuk. Miként azt sem, hogy ő-e, – ki más lehetne – az a Bedő Lajos, aki Recsenyédén ugyancsak 1866-ban látta meg a napvilágot. Az unitárius iskolák 1879/80. tanévéről kiadott évkönyv tanúsága szerint.²¹ a szóban forgó iskolai évben a székykeresztúri unitárius középiskola III. osztályába járt Lajos. Édesapja id. Bedő Lajos unitárius lelkész volt, aki legkisebb gyermeke születésekor szolgálatát éppen befejezni készült Kobátfalván és 1867-től már Recsenyédén folytatta, majd fejezte be pályáját 1886 pünkösdi másodnapján úgy (mint már említettük), hogy nyugalomba vonult.

ifj. Bedő Lajos születésekor édesanyja 45, édesapja pedig 54 éves volt, a gyer-

mek későn született. Mint tudjuk, a szülők 1838. október 8-án Kolozsváron kötötték házasságot. Ekkor a menyasszony 17, a vőlegény 26 éves volt. ifj. Lajos születésekor legidősebb testvére, Albert, a későbbi erdők atyja, főerdőmester, földművelésügyi minisztériumi államtitkár, országgyűlési képviselő pedig már 26. életévében járt. 2 éve befejezte selmecebányai erdészeti akadémiai tanulmányait.

A vonatkozó irodalom szerint Bedő Lajos tanársegéd Ásotthalmáról 1894-ben „tűnt el”. Úgy távozott el az erdőőr iskolából, hogy nem maradt róla az iskola illetékeseinek emlékezetében semmi sem. Ehhez képest azt biztosan tudjuk, hogy 1892-ben végzett a selmecebányai Bányászati- és Erdészeti Akadémián.²² Mint ahogy azt is, hogy a földművelésügyi miniszter kinevezte 1893-ban másodosztályú erdőgyakornokká – a már végzett erdőakadémiai hallgatók közül – Bedő Lajost, a lugosi magyar királyi erdőigazgatóságához.²³

1896-ban az ezredéves kiállítás bezárása után (1896. november 2.) Bedő Lajos magyar királyi erdészjelölt Királyhalmán (A magyar királyi erdőőr iskolánál) sikeres munkásságáért a Közreműködők érme kitüntetésben részesült.²⁴

1901. július 1-jével sorolta át a földművelési miniszter erdészként a X. fizetési osztály 1. fokozatába Bedő Lajost.²⁵

Az erdőtisztek közül főerdésszé 1904 januárjában léptették elő. Szolgálati helyeül a besztercebányai erdőigazgató-

Bedő Albert-émlékérmek

ságot jelölte ki a szakminiszter.²⁶ Innen helyezte át a lippai magyar királyi főerdőhivatal kerületébe, ahol a családi magyar királyi erdőgondnokság vezetésével bízta meg.²⁷

Főerdőmérnök pedig 1909. március 15-én lett, a magyarországi kincstári erdők szolgálati ágazatánál. Kinevezésekor átkerült a VIII. fizetési osztályba.²⁸

Nagyjából ennyit és nem sokkal többet tudunk – ez idő szerint – szakmai pályafutásáról. Valamivel több, mint három év múlva, 1912. december 11-én, reggel 1/2 óra után már gyászolják, siratják hozzátartozói a fiatalon elhunyt főerdőmérnököt: felesége, Fleischer Janka, testvérei, kálnoki Bedő Albert, Máthé Józsefné, kálnoki Bedő Nina, özv. Bodor Istvánné, kálnoki Bedő Zsuzsa, özv. Egyed Mózesné, kálnoki Bedő Ilona és sógornői, dr. Árokay Antalné, Zörnleib Mariska, dr. Sztancsek Zoltánné, Fleischer Matild, Zeenger Lajosné, Fleischer Jolán.²⁹

A szomorú jelentés fentiek mellett tájékoztat arról, hogy 16 évig volt házas Bedő Lajos. Visszaszámlálva a mögötte maradt éveket, 1896-ban nősült meg. Unitárius gyászszertartást követően az aradi felső temetőben helyezték örök nyugalomra. A temetőt (avagy helyét) ma is jelzik az Arad városi térképek.

Kálnoki Kis Tamás
ny. főlevéltáros

²⁰ Bizonyosság szerzése céljából 2020. február 19-én elektronikus levéllel fordultam Nagy Adél recsenyédi unitárius lelkészhez, hogy segítségével tisztázzam, ott született-e ifj. Bedő Lajos erdőmérnök, ahogy azt a szakirodalom állítja. A lelkész asszony és férje, dr. Gidó Csaba történész, középiskolai tanár, készséggel siettek segítségemre. Dr. Gidó Csaba 2020. február 20-án a következőkről tájékoztatott: „Megnéztem a születési anyakönyveket egészen 1870-ig, a lelkész családnak ebben az időben nem született gyereke. Ha korábban Kobátfalván volt lelkész [id. Bedő Lajos], akkor feltehetően ott született fia, ifj. Bedő Lajos.” Nagy Adél lelkésznek és férjének, dr. Gidó Csabának ezen a helyen is köszönöm segítségnyújtásukat.

²¹ Értesítő az unitárius vallásközönség iskoláiról az 1879-80-ik tanévben. Kolozsvárt, 1880. 68. p.

²² Az erdészeti felsőoktatás 200 éve. Emlékkönyv Selmecebánya 1808 – Sopron 2008 Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar. Sopron, 2008. III. kötet. 104. Végzett hallgatók: 1892 Név: Bedő Lajos kálnoki, [születési] hely: Csehédfalva, [születési] év: 1866, végzet[ett] okl[levél].

²³ Erdészeti Lapok 2. 1893. 1. (január) Hivatalos közlemények. 96. p.

²⁴ Erdészeti Lapok. 35. 1896. 12. Az ezredéves kiállításban résztvevő kiállítók és közreműködők kitüntetései. 1080.

²⁵ Erdészeti Lapok. 40. 1901. 10. Változások és kitüntetések az erdészeti szolgálat köréből. 1051. p.

²⁶ Erdészeti Lapok. 43. 1904. 1. Változások és kitüntetések az erdészeti szolgálat köréből. 78. p.

²⁷ Erdészeti Lapok. 47. 1908. 8. Változások és kitüntetések az erdészeti szolgálat köréből. 467. p.

²⁸ Erdészeti Lapok. 48. 1909. 6. Változások és kitüntetések az erdészeti szolgálat köréből. 344. p.

²⁹ Kálnoki Bedő Lajos, m. kir. főerdőmérnök gyászjelentése. Mindmáig tartotta magát a tévhit, hogy az a Bedő Lajos, aki 1892-ben végzett a selmecebányai Bányászati- és Erdészeti Akadémián, minden bizonnyal a népes Bedő család tagja ugyan, de Bedő Albert országos főerdőmester testvére nem lehet. A gyászjelentés megcáfolja ezt, és az a híradás is, amelyik az Erdészeti Lapok 52. évfolyama, 1913. évi 1. (január) számának 47. oldalán jelent meg: „Kálnoki Bedő Lajos m. kir. főerdőmérnök, az Országos Erdészeti Egyesület rendes tagja, múlt év december hó 11-én életének 47. évében Aradon elhunyt. Az élők sorából idő előtt kiragadott, kollégáinak általános becsülésében álló szaktársban dr. Kálnoki Bedő Albert nyugalmazott államtitkár, az Országos Erdészeti Egyesület alelnöke testvéröccsét gyászolja.”